

Poradenství v oblasti předškolního a školního vzdělávání – zrakové postižení

Literatura a elektronické zdroje

<http://www.spc-info.upol.cz/profil/>

Inovace činností speciálně pedagogických center.

Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb I.

Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb II. (diagnostické domény pro žáky se zrakovým postižením)

Metodika práce asistenta pedagoga se žákem se zrakovým postižením [online]

Metodika práce se žákem se zrakovým postižením [online]

Tyflopedie. *Tyflopedické distanční texty* [online]. c2009 Dostupný z www.tdt.upol.cz/publikace.html

www.poslepu.blogspot.com

www.tyflopomucky.cz

www.svarovsky.cz

<http://pomucky.blindfriendly.cz>

<http://www.is.brailnet.cz> – databáze škol, center, a dalších služeb

www.ranapece.cz

www.ranapece.eu

Raná péče

Raná péče – definice

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

služba sociální prevence

§ 54 Raná péče

(1) *raná péče je terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jeho vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby*

(2) *Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:*

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Střediska rané péče v ČR pro rodiny s dětmi se ZP a KP

Společnost pro ranou péči se sídlem v Praze zřizuje Střediska rané péče

Brno, Ostrava, Olomouc, České Budějovice

<http://ranapece.cz>

Střediska pro ranou péči EDA

Praha, Plzeň, Liberec

<http://www.ranapece.eu>

Střediska rané péče a střediska pro ranou péči

Cílová skupina

rodiny s dětmi se zrakovým postižením (0-4 roky)

rodiny s dětmi se zrakovým a **kombinovaným postižením** (0-7 let), tvoří cca. **80% klientely**

multidisciplinární tým

formy péče

Model rané péče „PROVÁZENÍ“

Vychází

z **potřeb dítěte** se zdravotním postižením -smyslovým, tělesným, mentálním, kombinovaným...

z potřeb jeho **rodiny** (provázení náročným obdobím, podpora odborná i lidská)

z potřeb **společnosti** (minimalizace nákladů, potřeba integrovat, ...)

z daných pravidel, standardů, metodik...

Intervence v rané péči

Zraková stimulace a zrakový výcvik (M. Skalické, 1998)

Podpora rozvoje kompenzačních smyslů

Senzomotorická a psychomotorická stimulace

taktilní i vestibulární stimulace přiměřeného pohybu

Orofaciální a buko-faciální stimulace

Aktivní učení Lilli Nielsen

Reflexní lokomoce dle Vojty, Bobath koncept

Pomůcky

Další poskytovatelé sociálních služeb raná péče

http://www.asociace-ranapece.unas.cz/hlavni_strana.php

Federace rodičů a přátel sluchově postižených (FRPSP) – Střediska Tamtam

Diakonie ČCE (Diakonie Českobratrské církve evangelické)

Slezská diakonie

Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách ... ve znění vyhlášky č. 116/2011

§ 6 speciálně pedagogické centrum je školské poradenské zařízení, poskytuje služby

Při výchově a vzdělávání žáků se zdr. postižením

Žákům základních škol speciálních a školských zařízení v rámci diagnostiky a kontrolní diagnostiky, v odův. případech v rámci speciální individuální nebo skupinové péče

Formy

Ambulantně

Ve školách

V rodinách

Oblasti - speciální připravenost žáků, posudky, spec.ped. péče, diagnostika, poradenství učitelům a zástupcům, metodická podpora školy

od počátku školního vzdělávání až po ukončení školního vzdělávání (standardy pracovníků SPC)

Standardní činnosti SPC pro ZP

Společné

Depistáž
Komplexní diagnostika
Tvorba plánu péče
Přímá práce s žákem
Včasná intervence
Konzultace
Sociálně právní poradenství
Krizová intervence
Metodická činnost
Kariérové poradenství
Zapůjčování odborné literatury, pomůcek
Ucelená rehabilitace ped psych prostředky
Pomoc při integraci
Všestranná podpora psych a soc vývoje
Vedení dokumentace centra
Koordinace činností s porad pracovníky škol, atd

Speciální

Výcvik specifických činností u zrakově postiženého žáka a nácvik používání komp. pomůcek
Smyslová výchova ZP žáka
Rozvoj zrakových funkcí, zraková stimulace
Propedeutika čtení a psaní bodového písma, zvětšeného černotisku, grafomotorické cviky
Tyflografika

Nácvik podpisu

Zraková hygiena

Rozvoj matematických představ

Rozvoj estetického vnímání zrakově postiženého žáka

Nácvik orientace a samostatného pohybu zrakově postiženého žáka

Práce se speciálními pomůckami

Informace o didaktických pomůckách pro zrakově postiženého žáka

Sociálně rehabilitační program

Koordinace setkání zákonných zástupců a pedagogických pracovníků

Metodické vedení asistentů pedagogů

Poskytovatelé sociálních služeb – sociální rehabilitace pro osoby se ZP od 15 let

Sociální rehabilitace - definice

...proces učení se žít se zrakovým postižením... (J.Jesenský)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

služba sociální prevence

§ 70, odst. 1 Sociální rehabilitace

„Soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyku a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb“ (Zákon o sociálních službách, par. 70, odst. 1)

Programy sociální rehabilitace

(www.brailnet.cz/sons/transformace)

Základní sociální rehabilitace a poradenství

Základní dovednosti, práce se speciálními pomůckami

Tyfloservis, PRRS Dědina

Sociální rehabilitace a poradenství

Služby – poradenské, asistenční, sociálně rehabilitační, sociálně terapeutické, sociální aktivizační

nácvik práce s počítačem, zaměstnávání, volný čas, atd.

Krajská TyfloCentra, PRRS Dědina

Poskytovatelé sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením nad 15 let

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých

Tyfloservis, o.p.s.

Krajská TyfloCentra, o.p.s.

Pobytové rekvalifikační a rehabilitační středisko Dědina, o.p.s.

(Domovy pro zrakově postižené občany (dříve ÚSP))

SONS – Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých

- Přes 80 okresních odboček

od r. 2000 – zaměření se na metodickou a koncepční činnost

Osamostatnění Krajských TyfloCenter, Dědiny, Tyfloservisu

Zůstalo Středisko výcviku vodících psů v Praze, metodické centrum odstraňování bariér, ICT služby, služby právníka, vydavatelská činnost, prodej pomůcek

Tyfloservis, o.p.s. (www.tyfloservis.cz)

- **Terénní služby**, ambulantní
- nácvik POSP
- sebeobsluha, stolování, hygiena
- čtení a psaní Brailleova písma, klávesnice
- nácvik používání náhradních smyslů
- Vlastnoruční podpis
- Sociální dovednosti ?

- Obsluha kompenzačních pomůcek

Krajská TyfloCentra, o.p.s.

(www.tyflocentrum.cz)

Ambulantní služby - převážně

13 krajských TyfloCenter

denní centra sociálních služeb:

služby sociální péče (průvodcovské, předčitatelské a jiné asistenční služby)

služby sociální intervence

výchovné, vzdělávací a aktivizační programy s doplňkovými formami rehabilitace

odborně technické poradenství, **nácvik práce s PC a pomůckami**

poradenství všeobecné, sociálně právní a krizové

pomoc v prosazování práv a zájmů

terapeutické služby, motivační programy

podpora zájmové a klubové činnosti oblastních odboček SONS

PRRS Dědina, o.p.s. (www.dedina.cz)

Pobytové služby

Od r. 1994

Sociální rehabilitace

Sociálně terapeutické dílny

Pracovní rehabilitace

Pracovní rekvalifikace

Rekvalifikace

[Nevidomý a slabozraký masér](#) - 20 týdnů

[Pomocné práce v keramické dílně](#) - 12 týdnů

[Košíkář, výroba z proutí a pedigu](#) - 22 týdnů

[Obsluha osobního počítače](#) - 5 týdnů

[Ruční tkadlec/tkadlena](#) - 16 týdnů

[Pracovník v kartonážní výrobě](#) 16 týdnů

...videomateriál

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096056775-pomahejme-si/21055211308/>

Podpůrná opatření k výuce dětí, žáků a studentů s postižením zraku

Vymezení podpůrných opatření pro žáky se zdravotním postižením

Vyhláška 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

§ 1 Podpůrnými opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním postižením se rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka.

Čtyři úrovně podpůrných opatření

Mezinárodní klasifikace funkčního omezení, disability a zdraví

Posouzení **funkčního omezení**, nikoliv diagnózy

4 stupně pedagogické a speciálněpedagogické podpory

I. stupeň - nízká míra podpory

zvýšený individuální přístup k žákovi, není nutno měnit obsah vzdělávání, konzultace s SPC

II. stupeň – vyšší míra podpory

Využívání speciálních forem, metod, postupů, respektování při hodnocení, IVP, žáci vedeni jako integrovaní

III. stupeň – vysoká míra podpory

Využívání speciálních forem, metod, postupů, respekt. Při hodnocení, IVP, modifikace a redukce obsahu učiva, pomůcky, úprava prostředí, poradenský pracovník se přímo účastní některých činností

IV. stupeň – nejvyšší míra podpory

Žák není schopen edukace bez stoprocentní účasti pedagoga

Metodika rozvoje hmatových dovedností

Rozvoj hmatových dovedností v předškolním věku

Rozvoj jemné motoriky- *předbraillovská příprava*

Poznávání předmětů

Třídění dle kritérií

Vkládání

Navlékání

Kolíčkové kreslenky

Tvarování

Práce s papírem

Modelování

Čtení reliéfních obrázků

Školní věk - čtení a psaní Braillova písma

Předslabikářové, slabikářové a poslabikářové období

Metodika rozvoje sebeobsluhy

Rozvoj sebeobslužných dovedností v předškolním a školním věku

Adekvátně věku

Činnost do jednotlivých kroků

Rozdělení oblečení

Zjednodušení činností

Tipy pro lepší manipulaci

Metodika nácviku orientace v prostoru a samostatného pohybu

Předškolní věk (Wiener, 1998)

Pohybová, smyslová, rozumová příprava

Techniky chůze bez hole

Předholové techniky a hole

Školní věk (Wiener, 1998)

Od šesti do jedenácti let

Zvládnutí pohybu **BEZ HOLE**

Technika DLOUHÉ HOLE a jednoduché trasy

Upevňování a rozvoj dovedností POSP, v rámci výchov ve škole

Od deseti do patnácti let

Samostatná orientace na složité trase

Rozvoj orientační analyticko-syntetické činnosti – vytvořit ji v dovednost

Od patnácti do osmnácti let

Upevňování a rozvoj vytvořených dovedností a návyků

Rozvoj sociálních dovedností(Sacks, 1992)

Napomáhající člověku adekvátně fungovat ve společnosti a účastnit se běžných sociálních interakcí

schopnost zvládat návyky osobní hygieny, stravování

společenské etikety, základů slušného chování

schopnost sebeprosazení

dovedení sociální situace ke zdárnému konci

navazování a udržení mezilidských vztahů

umění jednat s lidmi

dovednost zařadit se do skupiny dětí

použití adekvátní řeči těla a mimiky stejně jako rozpoznání těchto signálů u ostatních osob, atd.

Osobnost a přístup učitelky, informovanost

Metody – zážitková pedagogika, kooperativní učení, dramaterapie

Pomůcky pro osoby se zrakovým postižením

Kritéria výběru a klasifikace

úroveň zrakové ostrosti a zorného pole

oblastí života, ve které bude využívána

věkem jedince (předškolní věk.....senioři), atd.

Dle oblasti využití

Dle báze fungování

Dle náročnosti fungování

Podle způsobu použití

Podle způsobu pořízení